

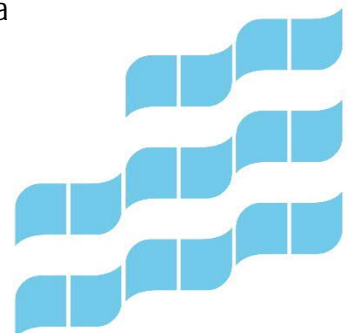
Hygienianäkökulma sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden rakentamiseen

Tilasuunnittelun apuna kannattaa käyttää Rakennustiedon RT-korttia hygienia sisätiloissa, tilasuunnittelu. Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon tilat kuuluvat pääsääntöisesti vaativan hygieniatason sisätiloihin. Vaativan hygieniatason sisätiloja ovat esimerkiksi sairaaloiden tutkimus- ja vastaanottohuoneet, yksikköjen asiakashuoneet, ikäihmisten palveluasumisen ja päiväkodin yhteiset oleskelu- ja saniteettitilat sekä ruuanvalmistuksen tilat. Hygienianäkökulma tulee ottaa huomioon jo rakennushankkeen tarveselvitys- ja suunnitteluvaiheessa. Huomioitava hankevaiheiden vaihtumakohdissa, etteivät hygienialle asetetut tavoitteet unohdu. Hankkeessa tulee olla erikseen nimetty asiantuntija, Tampereen kaupungin hygienia työryhmän jäsen, joka on mukana suunnittelun eri vaiheissa ja tuo esille hygieniaa koskevia seikkoja.

Hygieniaa koskevat valinnat voivat lisätä kustannuksia hankkeen investointivaiheessa, mutta tuovat yleensä merkittäviä säästöjä käytön aikana, kun asiakkaiden infektioriski pienenee ja epidemiat ja työntekijöiden sairaspotilaat vähentyvät. Hankkeen kustannuksia määritettäessä infektioiden torjuntaan liittyvät tavoitteet tulee sisällyttää realistisesti kustannusarvioon. Tähän ohjeeseen on kirjattu asioita, joihin tulee kiinnittää huomiota. Asiakkaalla tarkoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä hoidettavia potilaita/asukkaita/asiakkaita.

Hygieeniset materiaalit

- Hoitoyksikössä käytettävien pintamateriaalien tulee olla sellaisia, että ne ovat helposti puhdistettavia (ei uurteisia, ei huokoisia) ja testatusti kestävä desinfektioaineita.
- Koneiden, laitteiden ja kalusteiden sekä niiden ympäristön tulee olla helposti siivottavissa, joten sijoittamiseen tulee kiinnittää huomiota. Valitaan sellainen tuote ja asennustapa, jossa lian kerääntyminen pinnalle on mahdollisimman vähäistä. Hankalasti siivottavia, korkealla sijaitsevia tasopintoja ja avonaisia putkia tulee välttää. Mahdollisuuksien mukaan valitaan helposti siirrettävät kalusteet. Johdot asennetaan rakenteisiin tai sileäpintaisiin suljettuihin koteloihin, pois pöytä- ja lattiapinnoilta.
- Vastaanottohuoneissa ja toimenpidehuoneissa tulee olla riittävästi suljettavia säilytystiloja, esim. ovellisia kaappeja, ja mahdollisimman vähän avohyllyjä.
- Kaikkien kosketuspintojen tulee olla kulutusta ja desinfektioaineita kestäviä. Kupari-, marmori- ja messinkipintoja ei käytetä ainakaan kosketuspinoilla, koska käytössä ovat desinfektioaineet eivät näille sovellu.
- Tekstiilipintaisissa kalusteissa tulee olla kosteutta läpäisemättömät ja pyyhittävät hygieniapäälliset vähintään istuinosissa ja selkänojan alaosassa. Verhoilukankaiksi valitaan vesipesun ja desinfektioaineita (vetyperoksidiperetikkahappoa) kestäviä materiaaleja. Verhoilujen tulee olla irrotettavia.
- WC- ja suihku- sekä saunatilat tulee suunnitella siten, että rakenteiden puhdistaminen onnistuu helposti. Tiloissa tulisi olla mahdollisimman vähän läpivientejä ja avonaisia rakenteita, esim. putkia. Saumakohtien tulee olla helposti puhdistettavaa ja desinfiointia (klooria, vetyperoksidiperetikkahappoa) kestävä materiaalia.

Pesualtaat

- Kaikissa huoneissa, joissa asiakkaita hoidetaan, pitää olla käsienpesuallas. Käsienpesualtaat on tarkoitettu vain käsien pesemiseen, muihin tarkoituksiin asennetaan tarvittaessa lisäaltaita. Käsienpesualtaiden ja muiden altaiden on oltava tarkoitukseensa riittävän kokoisia, ettei ympäristöön tule roiskeita: esim. käsien on mahduttava vapaasti altaan sisälle.
- Keittiön astianpesupöydän pesuallasta käytetään vain astioiden pesuun ja elintarvikekäyttöön.
- Keittiössä tulee olla erikseen käsienpesuallas varusteineen.
- Asiakkaiden käytössä olevien pesualtaiden tulee olla hygieenisesti turvallisia; kulutusta kestäviä, pesu- ja desinfiointiaineita kestäviä, ilman ylimenoaukkoa tai tulppaa. Ylimenoaukko mahdollistaa mikrobien pesiytymisen aukon suulle ja takaosiin. Allastulppa toimii mikrobien kasvualustana, ja kiinteän tulpan alaosan puhdistaminen on mahdotonta. Tila, jossa ylimenoaukoton allas on, pitää varustaa lattiakaivolla, joka on helposti puhdistettavissa.
- Pesualtaan vesilukon tulee sijaita mahdollisimman etäällä altaasta.
- Toimistotiloissa ja vastaanottohuoneissa olevat käsienpesualtaat voivat olla ylimenoaukollisia, jolloin koko tilaa ei tarvitse vesieristää eikä rakentaa lattiakaivoa.
- Tasopintaan upotettujen altaiden saumakohtat ovat puhdistamisen kannalta huonoja.

Vesijärjestelmät

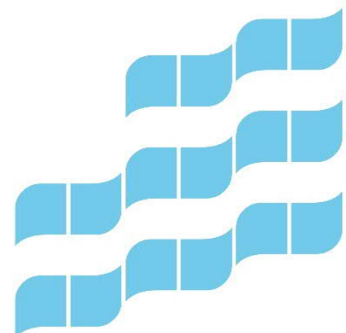
- Kaikissa vesijohtojärjestelmän osissa kylmä vesi pysyy kylmänä (alle 20 astetta) ja kuuma vesi kuumana (yli 50 astetta). Veden tulee virrata kaikkialla vesijohtojärjestelmässä, eikä putkistossa saa olla kohtia, jossa veden virtaus pysähtyy.
- Yhdistelmähanojen käyttö on suositeltavaa.
- Kosketusvapaat hanamallit ovat sallittuja, jos vivusta voidaan säätää veden lämpötilaa.
- Suihkukahvojen ja -letkujen tulee olla pikaliittimellä irrotettavia ja kestää desinfektio huuhteludesinfektioilaitteessa.
- Kun vanhoja vesikalusteita poistetaan käytöstä, niiden kytkentäjohdot on katkaistava runkojohdosta asti. Putkistoon jäävät käyttämättömät haarat kontaminoituvat, koska niissä ei vesi virtaa. Jos muutostöitä tehdään maassa olevissa vesiputkissa, on maa-ainesten pääsy putkiin estettävä.
- Kosteissa tiloissa tulee olla vesipisteeltä laitimmaiseen nurkkaan sekä koneiden ja laitteiden taakse ulottuva siivousletku, jonka päässä on esim. bide -kahva (mm. saunatilat, vaatehuoltotilat, huuhteluhuone, jäte- ja likapyykkihuoneet, siivoustilat)

Lattiakaivot

- Kaikissa kosteissa tiloissa tulee olla lattiakaivo (mm. wc- ja suihkutilat, saunatilat, vaatehuoltotilat, huuhteluhuone, jäte- ja likapyykkihuoneet, siivoustilat).
- Lattiakaivojen tulee olla helposti puhdistettavissa ja lattiakaivon kannen helposti irrotettavissa.

Saunatilat

- Lauteet tulee suunnitella siten, että ne on helposti puhdistettavat, myös istuin- ja jalkaosien alapuolet ja muut alapuoliset rakenteet.

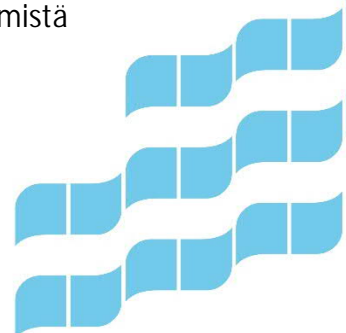
- Myös löylyhuoneessa tulee olla lattiakaivo.
- Pesuhuoneessa tai pukuhuoneessa tulee olla saapasteline (seinälle kiinnitetty teräsritilähylly).

Huuhteluhuoneet

- Huuhteluhuoneessa tulee pystyä järjestämään puhdas ja likainen puoli erikseen.
- Ei avohyllyjä, vaan ovellisia kaappeja tai laatikostoja. Kaapistot kattoon asti, ettei ole pölyä kerääviä ylätasoja.
- Työtaso tarvitaan sekä puhtaalle että likaiselle puolelle.
- Huuhteluhuoneen kalustemateriaalien tulee olla desinfektioaineita (klooria, vetyperoksidiperetikkahappoa) kestäviä ja helposti puhdistettavia: ei rosoja, uurteita, saumakohtia.
- Huuhteluhuoneen pesuallas on likaisille siivous- ja hoitovälineille. Altaiden materiaalina tulee käyttää hygieenisesti turvallisia materiaaleja.
- Käsihygienian toteuttamismahdollisuus on taattava siten, etteivät saippua- ja käsihuhdeannostelijat kontaminoidu. Kädet tulee saada pestyä hyvin ja laitettua käsipyyhepaperit jätteisiin koskettelematta pintoja.
- Käsienpesuaine- ja käsihuhdeannostelijoita ei voi sijoittaa pyykki- tai jäteastian päälle tai välittömään läheisyyteen. Kertakäyttöisten suojakäsinpakettien telineet asennetaan siten, että käsiaineet pysyvät puhtaina käyttöön asti.
- Huuhteluhuoneen jäteastioiden tulee olla polkimella avattavia.
- Huuhteluhuoneeseen ei tule suunnitella kaatoallasta.
- Huuhteludesinfektio-laite liitetään suoraan viemäriin ilman lattiakaivoa.
- Huuhteludesinfektio-laite tulisi saada asennettua siten, että viemäriiliitännässä ei tule mutkakohtaa heti koneen alla. Likaveden tulisi päästä poistumaan koneesta suoraan putkea myöten. Likavesi poistuu koneesta paineella nopeasti ja mutkakohta haittaa koneen normaalia toimintaa.
- Huuhteludesinfektio-laite on yksikkökohtainen. Asumispalveluyksikössä huuhteludesinfektio-laite voi olla kerroskohtainen, mikäli yksiköiden välillä on suora kulkuyhteys ilman portaita tai hissiä.
- Instrumenttipesukone hankitaan vain erityistilanteessa ja siitä tulee sopia välinehuollosta vastaavan kanssa.
- Likapyykkiä ja jätteitä varten tulisi olla erillinen tila. Niitä ei pidä suunnitella säilytettäväksi huuhteluhuoneessa.

Siivoushuone yksikön sisällä

- Yksiköihin/kerroksiin tulee suunnitella siivoushuone siivousvälineiden säilytystä ja huoltoa varten.
- Lattiatilan pitää riittää siivousvaunun ja yhdistelmäkoneen säilytykseen.
- Siivoushuoneessa tulee olla pesualtaallinen teräspöytätaso, jonka alaosassa on ritilätaso mm. siivouskoneiden osien kuivattamista varten.
- Siivoushuoneessa tulee olla lukittava kaappi mm. siivousaineiden säilyttämistä varten.
- Konsultoi aina yksikön siivouksesta vastaavaa tahoa siivoushuoneen tarpeista.

Siivouskeskus

- Riittävät tilat koko yksikön siivouskoneille ja muille välineille.
- Lattiakaivo (laaja ritiläkaivo) isojen siivouskoneiden huoltamista varten.
- Pesualtaallinen teräspöytätaso, jossa on ritilätaso alaosassa.
- Lukittava kaappi.
- Siivoustekstiilien pesukone (moppipesukone) ja kuivausrumpu.
- Siivousvälineiden pesukone tai huuhteludesinfektiolaite.
- Konsultoi aina yksikön siivouksesta vastaavaa tahoa siivouskeskuksen tarpeista.

Seinille kiinnitettävät käsihuhdeannostelijat, malli dispenseo pac

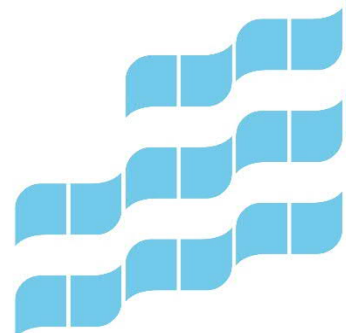
- Tampereella ja Orivedellä on käytössä teräksisiä lankatelineitä ja käsihuhdeautomaatteja. Telineiden sijoituspaikat mietittävä yhdessä käyttäjien kanssa. Käsihuhdetta tulee olla saatavilla kaikkialla kahden-kolmen askeleen päässä sieltä, missä sitä tarvitaan.
- Annostelijoita sijoitetaan myös esim. käytäville. Tällöin annostelijoissa tulee olla tippa-alustat. Annostelijan taakse kannattaa asentaa suojaava pleksi, mielellään niin se taitetaan alaosaan putoavilta pisaroilta suojaavaksi hyllyksi, jolloin tippa-alustaa ei tarvita erikseen.
- Sijoitus niin, että käsihuhdetta otettaessa kädet eivät kosketa muita pintoja, esim. vähintään 15 cm pesualtaan yläpuolelle. Pakkauksen vaihtoa varten tarvitaan riittävä tila myös annostelijan yläpuolelle.
- Käsiensuunne- ja käsihuhdeannostelijoita ei laiteta peilikaappeihin, vaan sijoitetaan ko. annostelijat, käsipyyhepaperiannostelija ja peili erikseen.
- Annostelijoiden tulee olla yhteensopivia käytössä olevien dispenseo -pakkausten kanssa.
- Suositetaan mekaanisia käsihuhdeannostelijoita automaattien sijasta.
- Annostelijan malli valitaan käyttötarpeen mukaan: teräksisiä lankatelineitä saa lukollisena ja ilman lukkoa, koteloituna tai avoimena sekä pitkällä tai lyhyellä painikkeella.

Väliverhot ja sermit

- Väliverhot on vaihdettava tai pestävä aina eristyksen loppuessa ja aina kun niissä on näkyvää likaa. Väliverhot vaihdetaan säännöllisesti vähintään kolmen kuukauden välein verhojen materiaalista riippumatta.
- Jos mahdollista, asennetaan liikuteltavia tai kiinteitä kokoon taittuvia sermejä, jotka ovat kosketuspinoiltaan helposti pyyhittäviä ylläpitosiivouksen yhteydessä.

Varasto- ja jätetilat

- Ellei säilytystiloja ole riittävästi, asiakas-, hoituhuone- ja käytävätilat kuormittuvat erilaisesta materiaalista ja hankaloittavat siivousta sekä asiakkaiden ja henkilökunnan turvallisuutta.
- Puhtaan ja likaisen (jäte ja likapyykki) tavaran varastot suunnitellaan erikseen.
- Varastojen hyllyjen tulisi olla sileäpintaisia.
- Jätteen ja likapyykkien haku järjestettävä siten, ettei niitä kuljeta hakemaan yksikön läpi. Mieluiten tilat yksikön ulko-oven tai mahdollisen huoltohissin läheisyyteen.
- Ellei tiloissa ole käsiensuunneallasta, tiloissa pitää olla vähintään käsihuhdeannostelija.

Avo- ja asumispalvelut
Infektioiden torjuntayksikkö/SR

28.8.2019

Jäteastiat

- Hoitotiloissa tulee olla poljettavat ja riittävän isot kannelliset jäteastiat.
- Asiakkaiden WC-tiloissa voidaan käyttää avonaisia seinään kiinnitettyjä jäteastioita.

Viherkasvit

- Viherkasveja ei saa olla hoidollisissa tiloissa.
- Yksittäisiä, myrkyttömiä, hajuja ja allergeeneja tuottamattomia kasveja voi laittaa esim. aulatiloihin, joissa niistä ei ole haittaa. Kasvit sijoitetaan siten, että ne on helppo puhdistaa ja huoltaa.
- Viherseiniä ei saa olla. Ne ovat laajoja kosteikkoja ja niihin kerääntyy pölyä. Viherseinään voi pesiä mikrobeja, joita ei haluta sisäilmaan, kuten homeita, esim. aspergillusta. Erityisessä riskissä ovat immuunipuutteiset, joita on muuallakin kuin hematologisilla ja onkologisilla osastoilla.

Ilmanvaihto ja jäähdytys

- Puhdas ilma otetaan sieltä, missä se alueella on puhtainta.
- Poistoilma ei saa missään tilanteessa päästä kulkemaan toisiin asiakashuoneisiin.
- Ilman lämpötilan ja kosteuden säädöt tulee olla normien mukaiset.
- Jäähdytykseen käytettävien laitteiden tulee olla hoitoyksiköiden käyttöön sopivia. Niiden tulee täyttää sähkötekniikkaan liittyvien lääkintädirektiivien vaatimukset. Huomioitava myös, ettei niihin kerry kondenssivettä.
- Lämmitys, jäähdytys ja kosteus pitäisi säädellä siten, ettei huonekohtaisia järjestelmiä käytettäisi. Jos käytetään, niin jäähdytetty ilma tulee suodattaa tai mahdolliset mikrobit tuhota muilla keinoin. Laitteet tulee voida puhdistaa säännöllisesti.

Lämmitys

- Lämpöpattereiden tulee olla konvektiolevyttömiä, sileitä ja helposti puhdistettavia.
- Patterien alle on jätettävä riittävä tila lattian puhdistusta varten. Vältetään vaikeasti puhdistettavia kohtia myös kiinnityksessä.

Lääkehuoneista, välinehuoltotiloista, leikkaussaleista, apteekkien puhtaista tiloista ja mm. eristystiloista on erityismääräyksiä, jotka tulee huomioida.

Lisätietoja:

epidemiologi Sirpa Räsänen puh. 040 8007562
hygieniahoitaja Ulla-Maija Höglund puh. 0400 159663
hygieniahoitaja Tarja Niemi puh. 040 8063013
hygieniahoitaja puh. 040 8004070
alueläpälupäällikkö Riitta Nieminen puh. 040 7390190

Myös PSHP:n Infektioyksikön asiantuntijoita voi konsultoida:

infektiolääkäri Pertti Arvola puh. 03 311 69588
infektiolääkäri Janne Laine puh. 03 311 64556

